

Investícia do odchovu prvôstok v dojených a nedojených stádach. / Monika Michaličková, Z. Krupová, E. Krupa. In: Roľn. noviny : príloha Dojnice. - ISSN 1335-440X. - Roč. 83, č. 43 (2013), s. 7-8.

Náklady investované do odchovu prvôstok v dojených a nedojených stádach

Odchov prvôstok priamo vplýva na produkčné a reprodukčné parametre dospelých zvierat a aj na celú ekonomiku chovu. Táto skutočnosť platí tak pre dojené, ako aj pre nedojené stáda. Existujú tu však určité rozdiely spôsobené intenzitou, resp. extenzitou výroby. Tak napríklad, odchov prvôstky od dojčiacich kráv je až o 24% lacnejší ako v dojených stádach. Avšak s návratnosťou zdrojov to nie je až také ružové... Údaje použité v článku sú čerpané z ekonomickej databázy CVŽV Nitra za rok 2012. Všetky prepočty sú bez zápočtu dotácií.

Pri tel'atách to začína...

Pri odchove teliat celá ekonomika výroby začína. Ide totiž o kategóriu zvierat, ktorej ekonomické a produkčné parametre vstupujú do ostatných kategórií odchovu. Náklady na odchov tel'at'a zároveň determinujú aj jednotkové náklady pri ich realizácii, a teda aj výsledok hospodárenia živočíšnej výroby. Ak teda chovateľ zanedbá odchov teliat, bude sa to s ním „vliect“ počas celého odchovu a aj produkčného života daného zvierat'a. V dojených stádach v roku 2012 predstavovali náklady odchovaného tel'at'a 24% (504 €) z celkových nákladov odchovanej prvôstky, pričom v dojčiacich stádach to bolo iba 11% (171 €). Dôvodom tejto veľkej disproporcie bola rozdielna úroveň nákladov na kŕmny deň (KD) medzi analyzovanými produkčnými systémami. Kým v dojených stádach to bolo až 2,478 €/KD, v dojčiacich stádach iba 0,625 €/KD. Príčinou bola predovšetkým rozdielna úroveň krmivových a mzdových nákladov medzi oboma systémami chovu. Detailnejší prehľad uvedených nákladov je v tabuľke a grafe.

Najdlhší pobyt v odchove patrí jaloviciam

Keďže dĺžka odchovu teliat a vysokotel'ných jalovic je fixná, náklady na odchov jalovice sú determinované najmä vekom pri prvom otelení. Náklady na KD jalovice z nedojených stád boli v porovnaní s dojenými nižšie o takmer 14% (tabuľka). Vek pri prvom telení však znižoval rozdiel medzi nákladmi odchovu dojenej (1340 €) a nedojenej (1272 €) jalovice na 5%. Dôsledkom bolo aj to, že kým v dojených stádach predstavovali náklady na jalovicu 64% z nákladov prvôstky, v dojčiacich stádach to bolo až 80% (graf). V súvislosti s vekom pri prvom otelení je potrebné poznamenať, že ani v jednom analyzovanom produkčnom systéme nedosahoval odporúčané hodnoty. Pre dojený dobytok sa odporúča prvé otelenie vo veku 25 mesiacov (prekročené o 20%) a pre nedojené vo veku 29 mesiacov (prekročené o 7%). Zlepšením reprodukčných parametrov by sa skrátila doba odchovu a de facto aj celkové náklady na odchov prvôstky.

Posledné tri mesiace odchovu

Kategória vysokotel'ných jalovic tvorí z časového hľadiska posledné tri mesiace odchovu prvôstky. V dojených stádach boli tieto náklady až o 76% vyššie v porovnaní s nedojenými stádami. Okrem vysokých rozdielov v mzdách a krmivových nákladoch sa o to pričínili aj vyššie ostatné prvotné náklady v dojených stádach (tabuľka). Náklady vysokotel'nej jalovice tak predstavovali 12% (261 €) z celkových nákladov prvôstky dojenej populácie, pričom v nedojených stádach to bolo iba 9% (148 €). Uvedené prepočty dokumentuje graf. Je potrebné poznamenať, že evidencia nákladov vysokotel'ných jalovic je v praxi často zanedbávaná. Dôvodom je „chvíľkový“ pobyt zvierat v tejto kategórii. Zároveň sa často stáva, že časť nákladov vysokotel'ných jalovic je účtovaná buď v inej kategórii odchovu alebo rovno

v základnom stáde zvierat. Smerovanie nákladov na príslušný výkon má teda z hľadiska kombinácie chovateľskej praxe a ekonomickej evidencie značné rezervy.

Odchovaná prvôstka a návratnosť nákladov

Summa summarum... Odchov prvôstky v nedojených stádach bol o 24% lacnejší, ako v stádach dojených. To znamená, že kým na odchov budúcej dojnice bolo potrebné vynaložiť 2105 €, v nedojených stádach to bolo iba 1591 € (graf). Táto suma je zároveň vstupnou cenou zvieratá základného stáda, z ktorej sa vypočítava výška odpisov biologických aktív. Zvieratá základného stáda by mali mať také produkčné parametre, aby tržbami z realizácie hlavných produktov počas produkčného života pokryli náklady svojho odchovu a zároveň náklady vznikajúce počas ich pôsobenia v základnom stáde. Napríklad v dojených stádach by to znamenalo pokryť tržbami z predaja mlieka minimálne 2878 € ročne – za predpokladu, že dojnica by produkovala počas celej doby odpisovania, t. j. 4 roky. Pre súčasnú úroveň produkcie, nákladov a realizačných cien by však stále chýbalo 33% finančných prostriedkov pre nulové výsledky hospodárenia počas 4 laktácií kravy. Situácia v stádach dojčiacich kráv je na tom oveľa horšie. Ročná čiastka, ktorú je potrebné výsledkom hospodárenia z realizácie teľaťa pokryť je 1758 €. Berúc do úvahy nákladové, produkčné, reprodukčné a realizačné parametre platné pre nedojené stáda v roku 2012, by pre 4 otelenia kravy počas 4 rokov stále chýbalo až 83% finančných prostriedkov na pokrytie všetkých nákladov, resp. pre dosiahnutie nulového výsledku hospodárenia.

Racionalita

Uvedené skutočnosti svedčia o tom, že v živočíšnej výrobe je nesmierne dôležité dosahovať také náklady, aby boli proporcionálne k reálnej úžitkovosti. V opačnom prípade sa chovateľovi disproporciami medzi nákladmi na odchov a produkciu a celkovými tržbami z predaja bude stále zvyšovať. Racionalizácia spotreby vstupov pre všetky kategórie zvierat je preto prvým a základným predpokladom rentabilnej výroby z hľadiska chovu ako celku. Pre každého chovateľa by bolo veľmi účelné, rozložiť riziko medzi viac typov činností. Živočíšna výroba totiž okrem štandardných makro a mikroekonomických výkyvov podlieha aj biologickým špecifikám.

Monika Michalíková¹, Zuzana Krupová², Emil Krupa²

¹CVŽV Nitra, ²VÚŽV Praha

V prípade záujmu o detailnejšie informácie kontaktujte: michalickova@cvzv.sk, 037/6546386

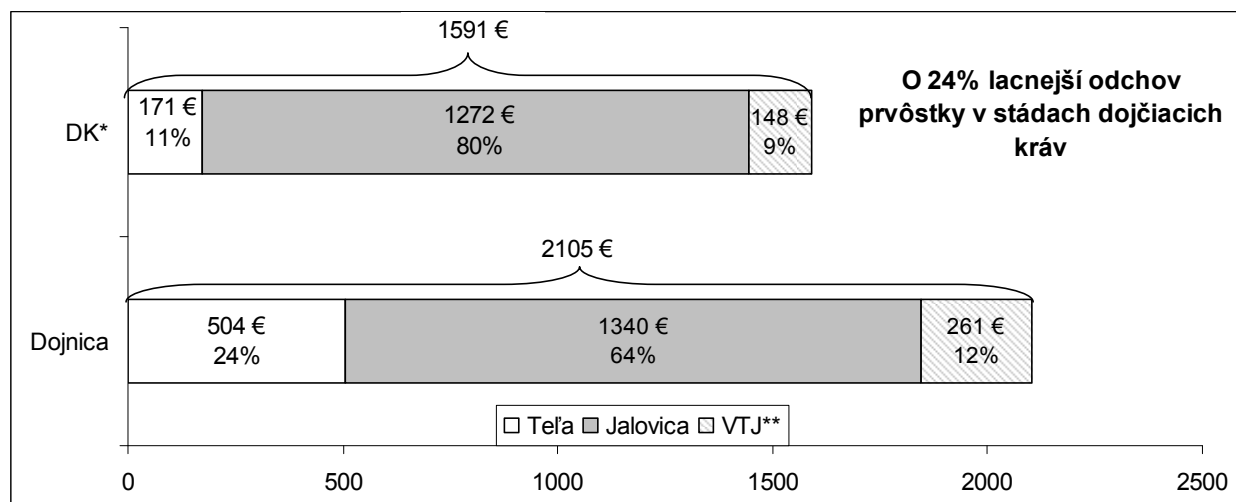
Publikované v prílohe „DOJNICE“, Roľnícke noviny č. 43/2013

Tabuľka: Štruktúra nákladov (€) kategórií odchovu dojených a nedojených stád v roku 2012

Položka (€/KD ¹)	Dojené stáda			Nedojené stáda		
	Teľatá	Jalovice	VTJ ²	Teľatá	Jalovice	VTJ
Úžitkovosť ³ (g/KD)	720	657	-	783	500	-
Mzdy	0,184	0,170	0,202	0,047	0,289	0,109
Krmivá	1,409	0,900	1,534	0,234	0,775	0,744
Odpisy	0,065	0,079	0,025	0,044	0,161	0,148
OPN ³	0,536	0,686	0,842	0,178	0,380	0,404
Rézie	0,325	0,393	0,419	0,161	0,367	0,351
Spolu náklady	2,520	2,229	3,021	0,664	1,972	1,755
Vedľajší výrobok ⁴	0,042	0,081	0,121	0,039	0,082	0,116
Náklad na KD	2,478	2,148	2,901	0,625	1,890	1,640

¹kŕmny deň, ²vysokoteľná jalovica, ³materiálové náklady, opravy a udržiavanie, ostatné priame náklady prvotné a druhotné, ⁴maštalný hnoj

Graf: Náklady na odchov prvôtky v dojených a nedojených stádach dobytky v roku 2012

*dojčiacia krava, **vysokoteľná jalovica, ***vek pri prvom otelení